

**INTERNET PREZENTACIJA MEDIJA U SRBIJI:
VIŠE ZA INTELEKTUALNU ELITU NEGO ZA DIJASPORU**

Zoran Stanojevic

8. juni 2004.

Iako je u državljanima Srbije koji žive u inostranstvu po prvi put omogućeno da 13. juna glasaju na predsednickim izborima, u diplomatsko-konzularnim predstavništvima zemlje, tu mogućnost je odlucilo da iskoristi samo njih 10,020. Privatnom i potpuno nereprezentativnom anketom, među prijateljima koji žive u inostranstvu, ustanovio sam da njihovo interesovanje za državu iz koje poticu ima promenljiv karakter. U pojedinim trenucima pomno prate vesti «od kuće», a potom to cine vrlo uzgredno. Broj onih koji se redovno obaveštavaju je u suštini mali. To baca sasvim novo svetlo na teoriju da su internet stranice postojećih i onlajn medija namenjene «našima na radu u inostranstvu» kako se to uobicajeno kaže.

Nema nekih preciznih podataka koliko gradana Srbije živi po svetu. Zavisno od potrebe ta se cifra procenjuje od nekoliko stotina hiljada do više miliona. Procena onih koji su redovni na internetu ide do trista, cetrsto hiljada, koliko ima i onih koji se smatraju ozbiljnim korisnicima mreže u samoj Srbiji. U zbiru to daje sasvim pristojan broj onih koji bi se mogli smatrati zainteresovanim za citanje vesti sa interneta. U praksi se pokazalo da baš i nije tako, odnosno da se oni okrecu internetu kao izvoru informacija iz Srbije u nekim dramaticnim situacijama (smena Miloševica, ubistvo Đindica). U redovnim okolnostima radije prate drugacije sadržaje (i servise), što se može zakljuciti i po onome što donose srpski internet sajtovi.

Internet kao medij je u Srbiji od pocetka, 1996. godine, veoma dobro prihvacen. Vecina medija formirala je svoje stranice na mreži pre 2000. godine i redovno ih

osvežava. U ovom poslu prednjace štampani mediji koji po prirodi stvari proizvode materijal (tekstovi i slike) pogodan za jednostavno postavljanje na internet.

Elektronski mediji zadovoljavaju se emitovanjem programa internetom, za slušaoce koji nisu u dometu, uz još neke informacije koje se objavljuju na sajtu. Najčešće se ne radi o vestima, već o informacijama vezanim za sam medij. Izuzetak od ovog pravila je svakako www.b92.net, najagilnije medijske kuće u Srbiji B92, koja ima i najbolji i najčešće ažurirani sajt. Ovaj sajt prikuplja sve materijale iz B92 produkcije, uključujući i transkripte radio i TV emisija ove kuće, sa pratećim video materijalom ili JPG slikama. Ideja je da se sve što ovaj medij radi grupiše na internetu, gde je takođe moguće slušati radio program i gledati neke video klipove iz TV programa. Reklo bi se da je B92 po pitanju internet sadržaja otišao najdalje u regionu, ali sajtu još uvek nedostaju sadržaji pravljene originalno za internet, odnosno ekskluzivni internet materijali koji bi sigurno značajnije doprineli većoj posećenosti.

Po ažurnosti, uz rame B92 nalaze se sajtovi agencija Beta (www.beta.co.yu) i Fonet (www.fonet.co.yu), čije vesti prenose i neki internet portali. Medijski sajt koji po ažurnosti konkuriše B92 je sajt Radio televizije Srbije www.rts.co.yu. Međutim, osim činjenice da se informacije na njemu uredno obnavljaju, i da je ovde moguće pratiti program RTS-a, sajt nema drugih elemenata vrednih pomena. Ostaju sajtovi štampanih medija, od kojih je većina otvorena za čitanje, dok plaćanje za pristup za sada neguju nedeljnici NIN (www.nin.co.yu) i Vreme (www.vreme.com). Ipak i na njihovim stranicama deo tekstova moguće je pročitati besplatno, pretplata se odnosi samo na ceo sadržaj. Besplatan sadržaj nudi nedeljnik Ekonomist (www.ekonomist.co.yu), dok neki drugi popularni nedeljnici poput Nedeljnog Telegrafa (www.nedeljnitelegraf.co.yu) plasiraju samo odabrane tekstove. Od prezentacija štampanih medija vredi pomenuti dnevne listove Blic (www.blic.co.yu), Glas Javnosti (www.glas-javnosti.co.yu), Danas (www.danas.co.yu), Vecernje novosti (www.novosti.co.yu), novosadski Dnevnik (www.dnevnik.co.yu), podgoričke Vijesti (www.vijesti.cg.yu) i Dan (www.dan.cg.yu). Nepravredno bi bilo zaobiti Politiku (www.politika.co.yu) iako je internet sajt kuće sa najdužom tradicijom novinarstva u ovom delu Evrope znatno ispod očekivanja.

Već iz ovog dosta površnog nabiranja jasno je da u Srbiji i Crnoj Gori ne postoji internet novinarstvo u pravom smislu te reči. Odnosno, ne postoje internet mediji,

a internet prezentacije postojećih medija ne pružaju posetiocima ništa više od svoje redovne produkcije. Internet redakcije, koje postoje kod nekih većih medija, bave se uglavnom tehničkim poslom, prebacivanjem postojećih sadržaja na internet, i u njima se retko kada zadesi neki novinar čiji bi posao bio da te sadržaje makar prilagodava specifičnostima interneta.

I pored toga ne bi se moglo reći da, gledano kroz prezentacije medija, internet u Srbiji i Crnoj Gori stagnira. Naprotiv, sadržaja je dosta dobro plasiran na pretraživačima i čini nezaobilaznu arhivu za svako novinarsko istraživanje vezano za SCG. S jedne strane za to je zaslužna prava poplava novih medija u Srbiji i Crnoj Gori (samo u Beogradu u poslednjih godinu dana pojavila su se četiri nacionalna tabloida!). Takođe, većina njih internet doživljava prilično ozbiljno, nastojeći da pri kraju dana broj pripremljen za štampu gotovo u celini ponudi i na internetu. Takav odnos lokalni internet čini veoma živim kada su informacije u pitanju. Tu se vraćamo na početak teksta, odnosno na pitanje kome su ti sajтови namenjeni, budući da, sem u nekoliko slučajeva, posećenost nije preterano zadovoljavajuća. Odgovor, naravno, nije jednostavan. Dugoročno, ovi sajтови postoje zbog potencijalnog tržišta (na internetu) koje u Srbiji nikako da nastane. Trenutno, sajтови su namenjeni društvenoj eliti (pre svega intelektualnoj) koja koristi internet, a od uticaja je na formiranje javnog mnjenja. U svemu tome značajnu ulogu igra činjenica da je plasiranje sadržaja (koji ionako postoji u kompjuteru) na internet izuzetno jeftino, to jest, ako već ne donosi direktnu korist, ne predstavlja ni bitan trošak.

Još jedan je bitan razlog za nepostojanje pravog internet novinarstva. U prirodi ovog medija je da širi slobodu informisanja, nekada i daleko preko granice društveno prihvatljivog. U Srbiji i Crnoj Gori, naročito posle pada Miloševićevog režima, ne postoji gušenje medijskih sloboda koje bi se kompenzovalo na internetu. Štaviše, proces je gotovo obrnut. Mediji u Srbiji spremni su da objave i ono što se inače može pronaci isključivo na mreži i to na sumnjivo registrovanim adresama.